

NYHEDSBREV NR. 6 - 2006 - ÅRGANG 4

Indhold

Befæstning skal udvikles til attraktion	s. 2
Carlsberg bliver industriminde	s. 3
Afslag på ansøgninger	s. 4
Vil frede 55 huse på Christiania	s. 6
Tema valgt til Historiens Dag	s. 8

Mere støtte fra gulv til loft

Ejere af fredede bygninger får nu bedre muligheder for at opnå støtte til restaureringsarbejder, som de tidligere selv måtte finansiere.

Det bliver konsekvensen af, at Kulturarvsstyrelsen fra 1. oktober i år har justeret praksis for at få tilskud til istandsættelse af fredede bygninger. Den hidtidige praksis for støtte blev etableret i 2003. Dengang var målet at øge fleksibiliteten i støtten. Derved kunne man bedre målrette tilskuddene mod de bygningstyper, der havde størst behov.

Den praksis har vist sig bæredygtig, og der ændres derfor ikke grundlæggende ved den. Der er kun tale om justeringer på områder, hvor der har vist sig særlige behov og muligheder. For eksempel har det vist sig uhensigtsmæssigt, at ejere af beboelsejendomme sjældent har fået støtte til at istandsætte tage.

På samme måde har Kulturarvsstyrelsen vurderet, at det kan være i offentlighedens interesse, at ejere i visse tilfælde får støtte til istandsættelser indendøre. Indvendig støtte har indtil i dag mest været givet til særlige arbejder. Nu åbnes der mere for mulighederne, så man i øget omfang kan få støtte til f.eks. istandsættelser af paneler,

stuk, ildsteder, tapeter, lærreder, gulve og lofter. Der gives også mulighed for, at ejere kan få støtte til istandsættelse af inventar og møbler i de fredede bygninger. Det vil dog normalt forudsætte, at ejeren tinglyser, at det pågældende inventar er uadskilleligt fra den fredede bygning.

”Vi vil selvfølgelig ikke gå ind i en restaurering af et værdifuldt møblement, hvis ejeren siden hen kan gå til et auktionshus og sælge det. Inventaret skal være så specielt, at det på enhver måde er en uadskillelig del af den fredede bygning,” siger kontorchef Sven Koefoed-Hansen, Kulturarvsstyrelsen.

Endelig ændres praksis, så det i fremtiden bliver lettere at få op til 50 pct. støtte til restaurering af vinduer. Det sker for at tilskynde til at bevare originale vinduer i stedet for at udskifte vinduer. Bevaring af oprindelige vinduer prioriteres således.

Kulturarvsstyrelsen har forelagt justeringen for Det Særlige Bygningssyn, som har tiltrådt den ændrede prioritering. Der er afsat godt 30 mio. kr. til tilskud til istandsættelse af de 9000 fredede bygninger. Derudover har ejere af fredede bygninger mulighed for at fratække faktiske udgifter til bygningens vedligeholdelse, og de har mulighed for at blive fritaget for at betale ejendomsskat.

Befæstning skal være turistattraktion i verdensklasse

Borgere og turister i hovedstadsregionen kan se frem til en attraktion, som forener dramatisk danmarkshistorie med enestående naturoplevelser. Det vil blive resultatet af et ambitiøst projekt, der skal revitalisere Københavns Befæstning i løbet af de næste tre til fem år.

Bag projektet står et partnerskab mellem Skov- og Naturstyrelsen, Kulturarvsstyrelsen og Realdania. Der er tale om et samlet investeringsprogram på mindst 225 mio. kroner. Heraf har de tre parter sammen afsat 175 mio. kroner til projektet, der blev offentliggjort ved et pressemøde på Vestvolden i dag. Projektet skal sikre og udvikle samt synliggøre og formidle Københavns Befæstning som en samlet attraktion. Blandt andet skal flere af fæstningens bygningsværker og naturarealer – både til lands og til vands – gøres tilgængelige for offentligheden.

Københavns Befæstning er et af danmarkshistoriens største samlede anlægsarbejder og en af Europas største og bedst bevarede hovedstadsbefæstninger. Men i dag trænger mange af bygningerne til restaurering, og store naturarealer er utilgængelige for offentligheden. Anlægget har mistet sit helhedspræg, og mange borgere kender ikke befæstningen, selv om de er naboer til den.

Københavns Befæstning snor sig igennem ti kommuner i hovedstadsregionen: København, Rødovre, Brøndby, Greve, Dragør, Lyngby-Taarbæk, Tårnby, Gentofte, Hvidovre og Gladsaxe. Projektet vil derfor blive udviklet i samarbejde med kommuner og andre interessenter – og gerne på tværs af kommunegrænserne.

”Københavns Befæstning skal være en attraktion i verdensklasse, hvor borgere og besøgende kan få unikke oplevelser af den enestående kulturarv, den smukke natur og det smukke landskab. Takket været mange års målrettet planlægning har borgerne i Storkøbenhavn i dag en storby med attraktive natur- og friluftsområder. Men det er regeringens

vision at give borgerne i Storkøbenhavn adgang til endnu flere naturoplevelser tæt på byen. Både til lands og til vands. Vestvolden, Flakfortet, 5-øren og andre kendte dele af fæstningen bruges i forvejen flittigt til udflugter, spadsereture og andre aktiviteter. Ved at starte en række projekter som tager udgangspunkt i Københavns Befæstnings historie og landskabsmæssige kvaliteter giver det borgerne endnu større muligheder for friluftsliv og rekreative aktiviteter i hovedstadsområdet,” siger miljøminister Connie Hedegaard.

Hun understreger, at indsatsen naturligvis skal ske med respekt for anlæggets historie, de oprindelige bygninger og de biologiske værdier i området.

Ifølge kulturminister Brian Mikkelsen rummer det samlede fæstningsanlæg et stort kulturarvspotentiale både lokalt, regionalt og internationalt:

”Befæstningsanlægget er et kulturhistorisk monument, der fortæller en vigtig del af Københavns og Danmarks historie. Det er historien om et monument, som har sovet Tornerosesøvn godt hjulpet af naturen, der nærmest har gemt den. Nu bliver historien levende igen, til gavn for borgerne. Samtidig håber jeg, at Befæstningens rigdom på kulturarv og natur vil blive brugt til at skabe udvikling af de lokale områders identitet.

Vi ved fra undersøgelser, at 92 procent af danskerne mener, at lokal kulturarv skaber lokal identitet. Derfor tror jeg, at revitaliseringen kan blive langt mere end et nyt udflugtsmål. Projektet kan blive en katalysator for engagement og en fælles identitet for borgere i hovedstadsområdet. Desuden rummer Befæstningen et stort potentiale for at tiltrække international opmærksomhed og turister,” siger Brian Mikkelsen.

Hos Realdania er der også stor interesse for at sikre og bevare fæstningsanlægget for eftertiden samtidig med, at anlæggets

Københavns Befæstning blev etableret i slutningen af 1800-tallet. Den skulle forsvare hovedstaden, da de gamle volde havde mistet deres militære betydning. Nu bliver det rekreativt område.

bygningsarv og kulturarv igen kommer til sin ret:

”Københavns Befæstning indeholder fine arkitektoniske og landskabsmæssige kvaliteter, som det er vigtigt at værne om. Men det er som en helhed, at anlægget bevidsthedsmæssigt og oplevelsesmæssigt kommer til sit rette udtryk. Bevaringen og revitaliseringen giver sammen med formidlingen af fæstningsanlæggets historie en unik mulighed for at udnytte potentialet i denne hidtil oversete del af vores kulturarv. Og den spiller fint sammen med fingerplanen, som også er i verdensklasse. Til glæde for Storkøbenhavns borgere, turister og for kommende generationer,” siger Flemming Borreskov, Realdanias adm. direktør.

Indtil december 2006 skal fæstningsanlæggets bygninger og landskab nu analyseres, interessenter bliver inddraget, og konkrete projekter udviklet og prioriteret. Frem mod juli 2007 bliver projektidéer vurderet i forhold til økonomisk bæredygtighed, og der bliver udviklet køreplaner for de enkelte projekter. Derefter begynder arbejdet med at realisere projekterne.

Læs mere på den fælles hjemmeside: www.befaestningen.dk

Hallo - det for børn

Børn og børnekultur i de nye kommuner er temaet for en publikation fra Børnekulturens Netværk. Bogen skal styrke samarbejdet med de nye kommuner i lyset af de muligheder, kommunalreformen skaber.

Foruden publikationen lægger netværket op til en serie på fem dialogseminarer, hvor man kan diskutere, hvordan de børnekulturelle tilbud kan udvikles efter 1. januar 2007. Med kommunalreformen bliver de fleste kommuner så store, at de kan sætte større initiativer i gang og i det hele taget give børnekulturen nogle gode rammer. Flere af de nye kommuner har gjort børnekultur til satsningsområde.

Den nye publikation indeholder en række indlæg og beretninger fra konkrete børneprojekter. Blandt bidragerne er AROs' direktør, Jens Erik Sørensen, der fortæller om, hvordan børnene er kommet til at elske det nye museum. Her er børnene museumsgæster på lige fod med de voksne med ret til at se og opleve originalkunst.

Beth Juncker, professor i børnekultur, griber tilbage til en definition fra 1923 af ordet "formidling": At optræde eller tjene som forbindende mellemed og derved opnå et vist resultat. Kulturformidling er ifølge Beth Juncker ikke leg. Formidlingen skal derimod udfordre og berige det, som børnene allerede har.

Rapporten indeholder inspiration og stof til eftertanke for alle, der arbejder med børn og kulturformidling til børn. Eller som en af de unge er citeret for: "Hallo, det er for børn, ikke for pensionister!".

"Børnekultur i kommunen. Idéer og inspiration til kommunalreformen" kan downloades fra Børnekulturens Netværks hjemmeside.

Carlsberg bliver første nationale industriminde

Carlsbergs bryggeri i Valby er nu udpeget til: Nationalt Industriminde.

Carlsberg bliver dermed det første af i alt 25 nationale industriminder, som Kulturarvsstyrelsen vil udpege i forbindelse med satsningsområdet: Industrisamfundets Kulturarv. De nationale industriminder bliver udvalgt, fordi de har haft væsentlig betydning for den industrielle udvikling i Danmark, og fordi de dermed kan bidrage til at fortælle industrisamfundets historie for eftertiden.

Kulturarvsstyrelsen ønsker at understrege den nationale værdi, som de udvalgte steder repræsenterer, og opfordrer samtidig til, at der i den fremtidige udvikling af områderne i videst muligt omfang tages hensyn til det. Udpegningen sker ikke med henblik på at få bygninger og områder fredet.

Carlsberg er udpeget, fordi industrivirksomheden har en særstatus i dansk erhvervs- og kulturliv med en lang og

mangfoldig historie, som kan følges og studeres i bygninger, produktionsanlæg og arkiver. Carlsberg illustrerer en række af de forandringer, der fandt sted på de fleste industrivirksomheder i de seneste 150 år, f.eks. tidlig mekanisering, indførelsen af dampteknologi og senere elektrisk drift. Styrelsen har lagt vægt på den centrale rolle, virksomheden har haft og fortsat har for udviklingen af videnskab og kulturlivet i Danmark.

Kulturarvsstyrelsen fortsætter nu arbejdet med at udpege yderligere 24 industriminder fra perioden 1840-1970 på baggrund af regionale kortlægninger og drøftelser med en række eksperter. Derudover skal styrelsen fremlægge ca. 230 industriminder af regional betydning og gennemføre en temagennemgang af danske industrihavne 1840-1970.

14 fredninger i 2005

Kulturarvsstyrelsen fredede i alt 14 bygninger i 2005, samme år blev 10 fredninger ophævet.

Det viser årsberetningen for 2005 fra Kulturarvsstyrelsens bygningskontor. Beretningen giver en kronologisk oversigt over samtlige beslutninger om nyfredninger, fredningsudvidelser, ophævelser og bevaringsværdighed. Desuden beskrives årets temagennemgange og større restaureringsarbejder.

Det fremgår, at Kulturarvsstyrelsen i 2005 fremlagde to temagennemgange for Det Særlige Bygningsyn: Efterkrigstidens villabyggeri 1945-70 og Landbrugets Bygninger 1850-1940, Sønderjyllands Amt.

Styrelsen modtog 4903 henvendelser om byggearbejder på fredede ejendomme. Heraf resulterede de 1179 i egentlige byggesager til videre behandling. Tilskudsrammen til byggearbejderne var på 32,8 mio. kr. Størst glæde af pengene fik fredede bygninger i Fyns Amt, der modtog 12 mio. kr. i 2005. På andenpladsen kom Frederiksborg Amt. Det var især generel udvendig istandsættelse af byejendomme, der fik støtte i 2005, på andenpladsen kom herregårde.

Nogle restaureringsarbejder var så omfattende, at Kulturarvsstyrelsen gav tilsagn om tilskud på over 1 mio. kr. Det gjaldt: Hovedbygningen til Brølkøkke på Langeland, Ørslev Kloster ved Skive, Højer Vindmølle, Hvidkilde ved Svendborg, Thriges Kraftvarmeværk i Odense, Sidehus til Putschers Gård i Helsingør og Jollmanns Gård på Als.

Mange afslag på støtte til indkøb

Mange afslag efter ringe ansøgninger
Selv om Kulturarvsstyrelsen har haft mulighed for at støtte med i alt 1 mio. kr. til museernes indkøb af genstande, så kommer den kun af med 335.000 kr. i denne omgang. Langt de fleste ansøgninger er denne gang blevet afvist, fordi de er mangelfulde eller ringe i argumentationen.

Det drejer sig om støtte fra puljen, der også kaldes "erhvervessummen", der har til formål at støtte museerne i deres langsigtede planlægning af indkøb. Puljen uddeles to gange om året, og i år er det samlede støttebeløb på 2,1 mio. kr. I første runde blev der bevilget 1.195.000 kr. til museernes indkøb, og der var derfor 1.105.000 kr. tilbage til 2. runde. Men selv om der blev ansøgt om i alt 1.362.000 kr., bliver der kun udbetalt en tredjedel, fordi ansøgningerne har været for ringe.

Det er de faglige råd, der indstiller til Kulturarvsstyrelsen, hvilke museer der skal have støtte til at købe nye genstande til deres samlinger.

Det Kunsthistoriske Faglige Råd har haft ni ansøgninger til vurdering. I syv tilfælde har rådet vurderet, at ansøgningerne skulle have afslag. Det begrundes med, at ansøgningerne har været mangelfulde, og at de savner argumenter for værkets særlige kvaliteter, der skulle begrunde en støtte. Og ansøgningerne giver ikke tilstrækkeligt grundlag for at vurdere, om værket er en markant erhvervelse, der er en kvalitetsmæssig styrkelse af museets samlinger. Rådet opfordrer til at søge igen næste år – med bedre ansøgninger.

Også Det Faglige Råd for Nyere Tids Kulturhistorie har afvist en ansøgning, som ikke kunne argumentere tilstrækkeligt for anskaffelsen.

Kun to ansøgninger i denne runde blev indstillet til støtte, det laveste antal i puljens historie, og de er nu imødekommet af Kulturarvsstyrelsen:

Esbjerg Kunstmuseum

Skeel og Skriver: "Split Second 1997".
Videoinstallation. (120.000 kr.)
Værket blev skabt til at markere genåbningen af Esbjerg Kunstmuseum i 1997. Det betragtes som et af kunstnerens særligt markante produktioner. Det er en interaktiv videoskulptur bestående af 13 stykker særligt kodede B&O tv-apparater og et videokamera. Her viser installationen ikke indspillede bånd på monitører, men det er betragteren selv, der skaber billedet. Man ser sig selv splittet op og bredt ud som uafbrudte billedforløb på 13 skærme, hvor billederne tilsammen viser én lang fortløbende bevægelsessekvens.

Herning Kunstmuseum

Dennis Oppenheim: "Directed Seeding – Canceled Crop" 1969. Fotografier på museum board. (215.000 kr.)
På dansk hedder værket "Dirigeret såning – Tilbageholdte afgrøder" og består af et farvefotografi og et sort-hvid fotografi af tilsåede marker. Selv om kunstneren har international status, er han næsten ikke repræsenteret i offentligt regi i Danmark. Så meget desto vigtigere er erhvervelsen for museet, fordi der med købet følger en stor donation på i alt syv værker fra perioden 1979-1998. Dermed styrkes den ellers sparsomme repræsentation af værker af kunstneren i Danmark.

Nørrebrohus fredes

Et etagehus på Nørrebrogade i København er nu indstillet til fredning. Forslaget er stillet af Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur på vegne af bl.a. familien Zöllner, der ejer bygningen.

Ud over huset er også den bagvedliggende terrasse, gård, garage, retirade og cykelnedkørsel indstillet til fredning. Ejendommen, der er tegnet af arkitekterne Charles I. Schou og Erik Kragh, er opført i 1934-35 mellem sidegaderne Allersgade og Gormsgade. Den er i samme families eje, nu i tredje generation. Det er et af de tidligste jernbetonhuse i Danmark.

Den funktionalistiske gule ejendom

Hjørnehus affredes

Ejendommen på hjørnet af Storegade og Østergade i Randers står til at få ophævet sin fredning. Huset fra 1823 er så ombygget, at Kulturarvsstyrelsen og Det Særlige Bygningssyn ikke finder, at de nødvendige arkitektoniske og kulturhistoriske værdier er til stede længere.

Det er især indvendigt, at der sket store forandringer. Kulturarvsstyrelsen blev i forbindelse med en byggesag opmærksom på, at der var en række forhold i huset, som var fremmede for den oprindelige arkitektur. Styrelsen bad derfor Det Særlige Bygningssyn om en udtalelse. Udvalget mente, at det ikke var "meningsfuldt i den konkrete sag at føre bygningen tilbage til en formodet tidligere tilstand og skal derfor indstille, at fredningen ophæves".

Forslaget om at ophæve fredningen er i høring frem til den 4. januar 2007.

fremstår som et trefløjet, U-formet etagehus i seks etager mod Nørrebrogade og fem etager ud mod de to sidegader. Ejendommen har bevaret sine originale, grønmaledede jernvinduer indrammet af smalle, hvidmalede bånd som kontrast til den gule mur. Ejendommen har ligeledes bevaret sine originale altaner i jernbeton, udstyret med spinkle jernbalustre.

I facaden mod Nørrebrogade ligger to tilbagetrukne indgangsdøre til lejlighedsopgangene. Indgangsdørene, der er de oprindelige, har spinkle jernrammer med ruder i råglas samt den originale nummerskiltning.

Indvendigt er huset indrettet med butikker i stueetagen, kontorlokaler på første sal og lejlighederne i de øvre etager. Oprindeligt havde brødrene Zöllner deres slagterforretning i den midterste butik.

I lejlighederne har man overalt bevaret de originale, enkle døre, og mange af de originale korkgulve er bevaret i forhuset. Endelig er en del originale køkkener og badeværelser bibeholdt.

Det Særlige Bygningssyn er enig i, at huset har de arkitektoniske og kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning.

Fredningsforslaget er nu i høring indtil 22. februar 2007, hvorefter Kulturarvsstyrelsen vil tage endelig stilling til fredningen.

25 kulturmiljøer valgt på Møn

Hvis man bor på Møn eller en af de omliggende øer, har tilknytning til kommunen eller generelt er interesseret i bygningskultur, kan det anbefales at klikke ind på Kulturarvsstyrelsens hjemmeside: www.kulturarv.dk/fbb.

Her kan man nu se resultatet af de bygningsregistreringer, som er foretaget til Møn Kulturarvsatlas. Man kan søge på en adresse, en vej, eller man kan vælge Møn Kommune på danmarkskortet og derefter zoome ind. Til de registrerede huse er der både tekst og masser af billeder.

Møn Kulturarvsatlas er et samarbejde mellem Møn Kommune og Kulturarvsstyrelsen. Atlasen består dels af en bygningsregistrering, dels af en kortlægning af 25 udvalgte værdifulde kulturmiljøer.

De 25 kulturmiljøer er valgt ud fra en vurdering af bl.a. naturmæssige, landskabelige, kulturhistoriske og arkitektoniske forhold. I udstrækning spænder de fra den lille ø Lindholm til den store Borre Sø. Tidsmæssigt rækker de fra oldtiden i Busene Have til noget, der næsten er nutid i Stege Sukkerfabrik. Også landskabeligt er de meget forskellige: fra de lave, brede linjer ved Fanefjord til det voldsomt kuperede ved Møns Klint. Til sammen beskriver de både Møn Kommunes mest karakteristiske, men også helt særlige kulturhistoriske og landskabelige helheder og sammenhænge.

På Møn Kulturarvsatlas' hjemmeside www.moen-atlas.dk kan man under menupunktet "Kulturmiljøer" se et kort med de 25 kulturmiljøer og læse beskrivelser af hver enkelt.

Sideløbende er alle bygninger i kommunen, der er opført før 1940, blevet registreret. Heraf har 4913 bygninger fået tildelt en bevaringsværdi på en skala fra 1-9. I den fine kategori 1 er der 60 bygninger, og i den dårligste kategori 9 er der blot 16 bygninger.

Vil frede 55 Christiania-bygninger

55 bygninger i Christiania-området bør fredes efter bygningsfredningsloven.

Det mener Det Særlige Bygningssyn, der nu har afleveret en indstilling om Christiania-området til Kulturarvsstyrelsen. Det Særlige Bygningssyn rådgiver Kulturarvsstyrelsen i bygningsfredningssager. Det Særlige Bygningssyn har selv taget initiativ til at udarbejde indstillingen, efter at udvalgets medlemmer har besøgt området. Det er normalt Kulturarvsstyrelsen, der udarbejder forslag til indstillingerne for bygningssynet.

Ud af de 55 bygninger, som Det Særlige Bygningssyn ønsker fredet, er de 23 supplerende bygninger i fire afgrænsede enklaver af Christiania. Flere af bygningerne er yngre end 50 år – og ville derfor under normale omstændigheder ikke

kunne fredes efter bygningsfredningsloven. Men Det Særlige Bygningssyn mener, at man i dette tilfælde kan bruge undtagelsesparagraffen i loven, der siger, at bygninger kan fredes uanset alder, "når det er begrundet i deres fremragende værdi eller i andre særlige omstændigheder."

Det Særlige Bygningssyn skriver i indstillingen, at det lægger afgørende vægt på, at bebyggelserne og det kulturmiljø, de er udtryk for, behandles som en samlet kulturhistorisk arv:

"Christiania-området er udviklet under så særlige omstændigheder, at området udgør en samlet beskyttelsesværdig helhed, hvilket kan begrunde en differentieret fredning og bevaring af arkitektoniske og kulturhistoriske værdier, der både er ældre og yngre end 50 år."

Udvalget ønsker blandt andet at frede arkitektoniske eksperimenter, der udtrykker idealistiske ideer gennem form, materiale eller udsmykning.

Det Særlige Bygningssyn anbefaler desuden, at der udarbejdes en bevarende lokalplan for området, og at der ned sættes et Bygningskulturelt Råd med repræsentanter for områdets beboere, der i samråd med Kulturarvsstyrelsen og Københavns Kommune kan varetage den

bevarende lokalplans intentioner.

Kulturarvsstyrelsen vil nu gå i gang med at analysere indstillingen fra Det Særlige Bygningssyn og derefter komme med sin endelige afgørelse:

"Det Særlige Bygningssyn har givet os en indstilling, som vi nu vil arbejde videre med. Jeg kan ikke på nuværende tidspunkt sige noget om, i hvor høj grad vi vil følge synets indstilling, men jeg kan godt sige, at jeg umiddelbart er overrasket over, at der skulle være så mange bygninger, der er fredningsværdige. Vi har selv, bl.a. i forbindelse med Christiania-rapporten, vurderet, at der i området er 10-12 fredningsemner. Desuden er det kun sjældent, at vi freder bygninger, der er yngre end 50 år. Men nu arbejder vi videre med sagen," siger direktør Steen Hvass, Kulturarvsstyrelsen.

Kulturarvsstyrelsen kan ikke frede bygninger efter bygningsfredningsloven, som Det Særlige Bygningssyn ikke anser for egnede. Omvendt behøver Kulturarvsstyrelsen ikke at frede de bygninger, som Det Særlige Bygningssyn indstiller til fredning. Det er Slots- og Ejendomsstyrelsen, der ejer Christiania-området, herunder alle de bygninger, der ikke er selvbyggerhuse.

Sav på museum

Det bliver de helt store stammer, man fremover vil kunne save sig igennem på Lolland-Falsters Stiftsmuseum. For snart flyttes en tung dampmaskine ind i laden på Frilandsmuseet. Den har siden 1893 drevet de save, som har bearbejdet træ på Nysted Savværk. Sammen med museets to andre dampmaskiner skal den vise den energikilde, der har drevet områdets industri, håndværk og landbrug.

Kulturarvsstyrelsen har netop bevilget 111.000 kroner til projektet af den så-

kaldte hastesum, De bevilgede penge skal bruges til selve flytningen og etablering af dampmaskinen på sin nye plads. Desuden skal de gå til opmåling af savværket og en kortlægning af dampkraftens vej gennem savværket.

Museet har allerede, med støtte fra Kulturarvsstyrelsen, foretaget en omfattende dokumentation af Nysted Savværk, så eftertiden kan se, hvordan virksomheden har set ud, og hvordan den har præget erhvervslivet og lokalområdet.

Gårdsplads fredes

På den vestfynske herregård Krengerup er den imponerende gårdsplads nu indstillet til fredning. Gårdspladsen ligger mellem hovedbygningen og den Uformede avlsgård, som begge er opført i 1770'erne og har været fredet siden 1918. Pladsen er usædvanlig stor og delt i to af en række granitstolper med jernkæder imellem.

Museernes samlinger på nettet

Hvilke danske museer har gasmålere fra 1930'erne i deres samlinger? Eller dameundertøj fra sidste århundrede? Og hvem har beskæftiget sig med dansk foreningsliv eller opvask og rengøring?

Disse spørgsmål og utallige andre kan man få svar på ved at søge i "Museernes Samlinger" på adressen www.kulturarv.dk/mussam. Museernes Samlinger er Kulturarvsstyrelsens nyeste hjemmeside og et vindue til arkiver og magasiner på flere end 100 kulturhistoriske museer.

Hjemmesiden giver adgang til direkte søgning i den elektroniske sags- og genstandsregistrering på museerne. Man kan vælge at søge i ét, flere eller alle museer på en gang. Man kan skrive et søgeord, f.eks. "gasmåler", eller vælge en kategori fra en omfattende liste under "Avanceret søgning", f.eks. "Gasforsyning". Der er beskrivelse til alle genstandene, og til nogle af dem også billeder.

Alle oplysninger i Museernes Samlinger stammer fra museerne selv. De er indført i registreringssystemet Regin, som Kulturarvsstyrelsen stillede til rådighed

for museerne i 2003. Når et museum har registreret en sag eller genstand og har sat hak i rubrikken "Publicér", kan alle se den på internettet et øjeblik efter.

Når museerne registrerer, er det for at have et fagligt overblik og styr på deres egne samlinger. Det er dermed museumsfolkernes daglige arbejdsredskab, der nu er blevet offentligt tilgængeligt. Det betyder, at der vil være fagudtryk, forkortelser og andet, som ikke er almindelig forståeligt.

For museumsfolk er det nyt, at de nu kan se direkte ind i samlingerne på andre museer. Det kan de f.eks. bruge, når de bliver tilbudt en meget pladskrævende gave. Hvis et andet museum har en tilsvarende landbrugsmaskine eller fiskerkutter, kan museumsinspektøren med sindsro sige pænt nej tak.

Museernes Samlinger indeholder oplysninger om over 110.000 museumssager og flere end 1,1 mio. genstande. Systemet afløser en tidligere forsøgsversion, som hidtil har været tilgængelig på www.kulturhistorieonline.dk.

Pragtvogn til rensning

Et af de rige arkæologiske fund fra Fredbjerg ved Farsø, som Moesgård Museum udgravede i 1971, kommer nu frem af gemmerne med henblik på udstilling.

Det gælder den såkaldte Fredbjerg-vogn, som har ligget ubearbejdet hen siden udgravningen. Kulturarvsstyrelsen har bevilget 324.000 kr., så de enkelte dele fra pragtvognen kan blive rensset og undersøgt med henblik på rekonstruktion og visualisering. Fundet og den rekonstruerede vogn kan derefter indgå i en fremtidig udstilling.

Vognen menes at stamme fra omkring vor tidsregnings begyndelse. Vognedelene, der blandt andet bestod af metalbeslag

og rester af vogntræ, indgik i et metaldepot, der blev fundet i resterne af et langhus, der har rummet en smedje. Metalgenstandene har været smedens råmateriale.

Langhuset i Fredbjerg var en del af en landsby, og de samlede fund kan belyse dagliglivet i lokalområdet for 2000 år siden. Vogndelene kan derimod tillige indgå i en europæisk sammenhæng, og udstillingen af vognen vil derfor være med til at belyse periodens kultur langt ud over landsbyniveauet. Metallurgiske undersøgelser af vognens bronzedele og jernbeslag kan dokumentere, om der er forbindelser til andre fund af danske og europæiske vogndele fra perioden.

5,2 mio. kr. til digitalisering

Nu kan landets museer søge om at få del i 5,2 mio. kr. til digital registrering og formidling af samlingerne. Kulturministeriet har i forbindelse med Kulturbevaringsplanen afsat en pulje på 2,7 mio. kr. i 2006. Formålet med puljen er at sikre museernes papirbaserede registreringer, dvs. protokoller, registreringskort, fotografier mv. fra før edb-alderen. Museerne kan bl.a. søge om tilskud til scanning af registreringskort.

Digitaliseringen er samtidig en forudsætning for, at de centrale registre, Fund og Fortidsminder, Museernes Samlinger og Kunst Indeks Danmark, kan give et nationalt overblik over de genstande, kunstværker og sager, museerne har i deres samlinger. Puljen kan søges af alle statsanerkendte museer.

Fra tips- og lottomidlerne har Kulturministeriet desuden afsat 2,5 mio. kr. til digitaliseringsprojekter på museerne. Denne pulje skal gå til formidling af den viden, som findes i de centrale kulturarvsregistre.

Hidtil har museernes registrering mest været anvendt til administration og forskning. Men Kulturarvsstyrelsens registre på internettet skal også udnyttes til formidling over for den interesserede borger. Museer med konkrete idéer til nye publikumsrettede internetpræsentationer på basis af de centrale registre opfordres derfor til at indsende en ansøgning.

Både statslige og statsanerkendte museer kan søge om tilskud fra denne pulje.

Begge puljer administreres af Kulturarvsstyrelsen, og ansøgningsfristen er i begge tilfælde 1. december 2006

Historiens Dag 2007: Børn og industriarven

Temaet for Historiens Dag 2007 bliver børn i industrihistorien. Dagen skal til næste år holdes søndag den 3. juni.

Kulturminister Brian Mikkelsen har valgt temaet, fordi der i forvejen bliver sat fokus på den danske industrihistorie næste år. En række danske museer og forskningsinstitutioner har udpeget 2007 til Industrikluturens År og planlægger en bred vifte af aktiviteter om emnet. Dermed kommer Historiens Dag til at supplere og skabe yderligere opmærksomhed om de store arrangementer og udstillinger om industriarven.

”Der er sat mange ambitiøse og flotte planer i gang, der skal give danskerne en oplevelse af vores industrihistorie fra mange vinkler. Jeg synes, det er naturligt, at Historiens Dag bakker op om det flotte projekt,” siger kulturminister Brian Mikkelsen.

Historiens Dag er tænkt som en festdag for kulturarven. Den har især sat fokus på børnene og deres forhold til kulturarv – og det skal også gælde i 2007, mener Brian Mikkelsen:

”Industritemaet giver masser af muligheder for aktiviteter for børn og deres voksne. Mange kommer måske umid-

delbart kun til at forbinde industri med børnearbejde og elendige arbejdsvilkår, men realiteten er jo, at industrialiseringen også for børn kom til at betyde velstand og velfærd. Desuden er det en periode fyldt med Damp og Diesel, Tandbånd og Samlehjul, så der er også en masse af mekanik, der vil kunne få børn til at spærre øjnene op. Hvis det så oven i købet sker sammen med en ”olde”, som kan supplere med førstehåndsindtryk, kan det blive til mange store oplevelser.”

Historiens Dag blev indstiftet af kulturministeren for to år siden og har været holdt to gange – begge gange har omkring 45.000 børn og voksne deltaget. Kulturarvsstyrelsen har ansvaret for den overordnede styring og koordinering af Historiens Dag.

Penge til fredede herregårde

Som et led i finanslovsaftalen mellem regeringen og Dansk Folkeparti er der afsat 24 mio. kr. over de næste fire år til restaurering af fredede herregårde. Kulturarvsstyrelsen skal administrere den nye bevilling som led i styrelsens arbejde med støtte til fredede bygninger.

Kulturminister Brian Mikkelsen udtaler: ”De fredede herregårde er blandt de mest nødlidende blandt vores fredede bygninger, så der er brug for en indsats for at fremme vedligeholdelsen af dem. Samtidig er der tale om meget omkostningstunge bygningsværker på grund af bl.a. alderen og størrelsen.”

Nielsen violin hjemme igen

Odense Bys Museer har sikret sig vigtige genstande, der har tilhørt to af byens største sønner. Det gælder Carl Niensens violin og to bøger, der indgik i H.C. Andersens bogsamling ved digterens død. Indkøbene har været mulige efter støtte fra Kulturarvsstyrelsens såkaldte hastesum, som museerne kan søge, hvis de står over for et uventet godt tilbud.

Carl Niensens violin vil blive udstillet på Carl Nielsen Museet, som allerede ejer komponistens øvrige private instrumen-

ter: Et signalhorn fra militærtiden, hans barneviolin og hans flygel.

Violinen gik i arv til Carl Niensens datter, Anne Marie Telmanyi (1893-1983), der var maler. Hun forærede den i 1968 til komponisten Vagn Holmboe (1909-96), som havde været elev hos Carl Nielsen. Vagn Holmboe havde den hængende på sit arbejdsværelse indtil sin død. Herefter har sønnen Thor Holmboe ønsket, at instrumentet skulle forblive i Danmark og tilbød den museet. Den blev købt for

36.000 kr., heraf har Kulturarvsstyrelsen støttet med 26.000 kr.

På en auktion sikrede Odense Bys Museer sig to bøger, som var en del af H.C. Andersens private bogsamling. Det drejer sig om Peter Syvs: Et hundrede udvalde Danske Viser (1787) og Carsten Hauch: Valdemar Seier (1862), som har en dedikation til digteren. Bøgerne skal nu stå i Samlingen i H.C. Andersens Hus, helt nøjagtig på H.C. Andersens reol i den rekonstruerede Nyhavnsstue. Kulturarvsstyrelsen støttede købet med 10.000 kr.